

Till SDKs uppfödare

Det handlar om dobermannens framtid

Hej,

Som du säkert redan vet arbetar vi i Svenska Dobermannklubben /ARK med RAS (Rasspecifik Avelsstrategi) för vår ras dobermann. Vi har beskrivit RAS-arbetet och vad det innebär bland annat i Dobermann nr 1.2004 och i januari 2004 hade vi genetikern mm Lennart Swensson på ett medlemsmöte där han informerade om RAS och vad det innebar. För att vi ska ha ett bra underlag att jobba med har vi beställt en rasanalys från Genetica som finns att ladda ner från SDKs hemsida. Nedan finns ett utkast och diskussionsunderlag vi vill att du som uppfödare ska ta del av och fundera över. Då det är svårt att få mer än några få att komma på möten och då vi vill ha synpunkter från så många som möjligt skickar vi ut det här via mail för att på så sätt nå fler och få fler att säga sitt.

På ARKs uppdrag har en telefonenkät gjorts under hösten till ett 70-tal olika dobermannägare. Dessa har varit slumpmässigt utvalda från SKKs ägarregister och är alltså oftast »vanliga« hundägare, ej uppfödare eller hundsportaktiva. Deras hundar var mellan 7 och 9 år. De fick svara på frågor om hälsa, hundens relationer till människor, andra hundar, om och i så fall vad hunden var rädd för, hur den var att ha lös, att ha hemma osv. Sammanfattningsvis var i stort sett alla av de intervjuade mycket nöjda med sina hundar och tyckte mycket om dem. Det man kan se genomgående då, saker som man kanske ska fundera på som uppfödare var:

1. I stort sett samtliga hundar jagade. Vilt eller saker som bilar/motionärer. Vissa fick aldrig gå lös för att det inte gick att kontrollera deras jagande.
2. Ungefär hälften av dem upplevdes av sina ägare som mer eller mindre reser-

verade mot okända människor.

3. Många hade problem i sina relationer med främmande hundar.

När du funderar över detta, tänk då inte att »mina hundar jagar aldrig« eller »mina hundar är ju tillgängliga«. Det här gäller rasen i stort, inte enskilda uppfödare eller hundar.

Tänk också på vad Lennart Swensson sa på det mötet i Linköping där han informerade om RAS: »Om det finns ett problem i rasen får ni inte skylla det på hundägarna, ni måste ta tag i problemet«.

Från ARKs sida föreslår vi att följande saker prioriteras:

Hälsa: Hjärta, wobblers

Mentalitet: Tillgänglighet och skottfasthet

Funktion/exteriör: Vinklingen i fronten

Det vi i första hand vill att du tar dig en funderare på är:

1. Vad anser du är det allra viktigaste att prioritera i avelsarbetet de kommande 5 åren avseende hälsa, mentalitet och funktion?
2. Vad kräver du som uppfödare av en svensk hane för att använda honom i avel?
3. Tävlrar du bruks eller annat med dina hundar, vilka egenskaper tycker DU bör satsas speciellt på att förbättra?

Maila dina synpunkter till:

ark@dobermannklubben.com

*Med vänliga hälsningar
Barbro, Jeanett, Lisa*

Avelsstrategi för dobermann

DISKUSSIONSUNDERLAG

Underlag: Avelsanalys från Genetica, SKK Rasdata/Lathunden, enkät med 75 slumpvalda dobermann-ägare, skadestatistik från försäkringsbolag (Agria, Sveland)

Mål: Att säkerställa en positiv utveckling av dobermannen avseende

- ▶ HÄLSA
- ▶ MENTALITET
- ▶ GENETISK VARIATION
- ▶ EXTERIÖR

Strategi: För att underlätta den enskilda uppfödarens möjlighet till avelsplanering ska sammanställd information finnas tillgänglig på klubbens hemsida och publiceras fortlöpande i medlemstidningen.

Dobermann: Beskrivning av rasens historiska ursprung och utveckling

Dobermann ursprung kan härledas till den man som gett rasen dess namn, Friedrich Louis Dobermann (1834 och 1894) i Apolda, Tyskland. F L Dobermann sägs förutom hunduppfödare också ha varit verksam som skatteindrivare och stadens hundfångare med laglig rätt att infånga alla kringströvande hundar. Från dessa utvalde han särskilt skarpa hundar för avelsbruk.

Vid denna tid fanns en föregångare till nutida rottweiler, och troligen är det dessa hundar som utgjorde den främsta grunden för dobermannrasen. Dessa blandades upp med en schäfervariant från Thüringen, som var svart med roströda tecken. Från denna blandning framavlade han på 1870-talet dobermann, som vid denna tid erhöll sina bruksegenskaper, både som vakt-, gårds- och sällskapshund. Den användes flitigt som polishund och fick därför benämningen "gendarmerihund". Vid jakt användes den främst för rovdjursbekämpning.

I början av 1900-talet blev rasen officiellt erkänd som polishund.

Rasens moderna historia börjar först efter grundarens död med uppfödaren Otto Göller i Apolda som grundande den första Dobermann-Pinscherklubben 1899.

Rasen idag

Antal registrerade hundar har svängt kraftigt de senaste 20 åren:

1981 registrerades 256 individer

toppen kom 1988 med 807 registreringar

för att år 2003 ha sjunkit ner till 316. Det troligaste är att svanskuperingsförbudet som infördes 1989 är en bakomliggande orsak. De senaste 10 åren har registreringsantalet dock legat relativt stabilt och det är rimligt att anta att registreringarna inom överskådlig framtid kommer att ligga mellan 300 och 350 hundar.

Rasen präglas idag av att en mycket stor andel hundar i svensk avel är utlandsfödda. Av de 316 registrerade hundarnas födda år 2003 är 20 procent fallna efter svenskfödda föräldrar, att jämföra med 10 år tidigare, 1993, då 62 procent av hundarna var fallna efter svenskfödda föräldrar.

Detta faktum försvårar ett planerat avelsarbete!

När man parar med en svenskfödd hane får man enkelt fram säkra uppgifter om samtliga syskon, halv-

syskon, föräldrar mm från SKK (HD-status, ögon, MH och olika prov). När man parar med en utländsk hane vet man ofta igenting eller mycket lite om kullsyskon och andra nära släktingar. Ska vi kunna påverka utvecklingen måste vi använda fler hundar som är födda i Sverige. Inte alltid och inte bara, men betydligt mer än vad som är fallet idag.

Mål: För att över huvud taget kunna påverka aveln i någon som helst riktning måste fler svenskfödda hanar användas i avel.

Strategi: Dobermannklubben ska verka för att fler hela kullar kommer ut på MH och HD-röntgas i ung ålder för att uppfödarna ska få ett underlag att hitta blivande avelshanar.

Kullar som visar bättre resultat på MH och HD än genomsnittet för rasen kan lyftas fram.

GENETISK VARIATION

Samtidigt har importen gjort att rasen idag kan uppvisa godtagbar genetisk variation, avelsbasen är tillräckligt stor för att man ska kunna bedriva en sund avel utan att inavelsgraden ökar för snabbt. De senaste åren har den genomsnittliga inavelsgraden legat på under 2,5%, vilket är den gräns man bör sträva efter att inte överstiga.

Trots att vi har hundar att tillgå visar Geneticas analys att den faktiskt utnyttjade avelsbasen är låg. Det betyder att vi inte använder oss av den genpool vi faktiskt har. De hundar som används i avel är för nära släkt med varandra. **Genetisk variation är nödvändig för att rasen ska hållas frisk och mentalt sund.**

Avelsrekommendationer avseende genetisk variation:

► Nära släktskapsavel ska undvikas, ingen enskild kombination bör ha högre inavelsgrad än kusinparning (6,25%). Detta är vad genetiker anser vara absolut max. Graden av inavel i kombinationer som ligger på valphänvisningen ska anges där det är möjligt.

► Kraven på avelsdjur får inte ställas så högt att man äventyrar nödvändig ärftlig variation genom att alltför få hundar godkänns som användbara avelsdjur.

HANHUNDSANVÄNDNING

Överanvändning av enskilda hanar innebär en stor fara i hundavel. Då så många uppfödare vänder sig utomlands och/eller använder importerade hanar i avel, har inget egentligt problem med matadoravel uppstått i rasen. När man använder utländska hundar i aveln innebär det dock mindre information om avelshundens föräldrar, kullsyskon och andra släktingar.

Avelsrekommendationer:

► För att inte inavelsgraden ska stiga snabbare än dagens cirka 2,5% bör enskilda hanhundar ej vara far till mer än 5% av hundarna i sin generation eller till mer än 25% av de hundar som registreras per år under sin livstid. En dobermannhane bör därför inte ha mer än ett 80-tal valpar eller cirka 11 kullar under sin livstid.

HÄLSA

En del av de ärftliga sjukdomar som drabbar dobermann går inte att diagnosticera innan de brutit ut. Ofta drabbar de hundarna när de är i medelåldern, dvs 4-7 år gamla.

En allmän avelsrekommendation är att sträva efter att använda äldre hanhundar i avel vars föräldrar uppnått hög ålder. Undvik inavel och linjeavel. Endast helt friska hundar ska användas i avel.

Mål: De ärftliga sjukdomarna i rasen ska minska.

Strategi: Att öka uppfödarnas kunskaper om de olika rassjukdomarna och deras symptom och nedärvning. Detta kan ske bland annat genom avelskonferenser och artiklar i klubbtidningen.

Allvarliga sjukdomar rasen drabbas av är framför allt:

Hjärtfel (Dilaterad Cardiomyopati, DCM)

DCM är en sjukdom i hjärtmuskeln som inte går att behandla. Hunden är till synes fullt frisk tills den visar symptom som trötthet, svimning, hosta. Hunden avlider inom några veckor efter att de första symptomen visat sig. En annan variant är att hunden plötsligt faller död ner utan förvarning. Drabbade hundar är ofta i medelåldern. Sjukdomen kan inte förutsägas innan symptomen brutit ut. Arvsgången är okänd, vilket gör sjukdomen svår att bekämpa. Sjukdomen är känd på dobermann över hela världen.

Avelsrekommendation: se ovan

Wobblers (instabilitet mellan halskotor)

Drabbade raser är förutom Dobermann även t ex Grand Danois och Rottweiler. Defekten kan säkert diagnosticeras endast med kontraströntgen. Symptom på wobbler varierar men typiskt är smärta vid huvudrörelser, hälla, rörelsestörningar och förlamning. Vissa drabbade hundar har endast lindriga problem, andra så svåra att de måste avlivas. På dobermann bryter wobbler oftast ut i medelåldern (5-7 år).

Avelsrekommendation: se ovan

HD

Höftledsdysplasi innebär att höftledskulan inte passar in helt i leddskålen. Symptomen är i regel beroende på defektens grad. Dobermann är relativt förskonad vad gäller HD, på senare år har överhuvudtaget inga fall av grav HD diagnosticerats. HD-felfrekvensen har sjunkit på senare år och ligger idag på cirka 13 procent. Röntgenfrekvensen ligger på cirka 42 procent. Eftersom dobermann omfattas av bekämpningsprogram på HD röntgas alla hundar som används i avel. HD nedärvs polygent (flera olika gener inblandade) och forskare menar att även miljöfaktorer (utfodring, övervikt i uppväxtåldern, felaktig motion mm) spelar in för att en hund ska utveckla HD.

Mål: För att ha kontroll över att inte HD-felen skjuter i höjden bör andelen röntgade hundar öka till åtminstone 60 procent.

Avelsrekommendationer: Att i avel använda endast hundar med A, B eller UA. Önskvärt är att minst en av föräldrarna ska ha A men hänsyn måste tas till HD-statusen på föräldrarnas kullsyskon och övriga nära släktingar. Hellre använda en B-hund ur en fri kull än en A-hund med syskon med HD-fel. Avel på hundar med mer än ett HD-belastat kullsyskon bör undvikas. Likaså hundar som lämnar mer HD-fel än rasgenomsnittet.

PHTVL/PHPV (Persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis (PHTVL) och persistent hyperplastic primary vitreous (PHPV))

PHTVL/PHPV är en ögondefekt som betyder att rester av de olika strukturer som normalt sörjer för ögats blodförsörjning under tidiga fosterlivet och på den primitiva glaskroppen som finns i ögat under fosterutvecklingen finns kvar i ögat på den vuxna hunden. Om stora rester av dessa finns kvar senare i livet kan de ge mer eller mindre allvarliga problem beroende på sin storlek. Alla föräldradjur i Sverige undersöks med avseende på defekten och sedan många år alla valpkullar som förmedlas genom Svenska Dobermannklubbens valphänvisning. Antalet affekterade hundar har idag sjunkit till en mycket låg nivå, felet hittas endast hos 1-2 procent av alla ögonspglade hundar och då regel endast som grad 1 = gränsfall som inte orsakar hunden några problem.

Avelsrekommendationer: Att i avel endast använda hundar ögonspglade och fria från PHTVL/PHPV. I dagens läge bör ögonspgling av hela valpkullar vara frivillig och inte tvingande krav för att få valphänvisning.

HUDPROBLEM

Hudproblem är inte ovanligt hos dobermann, orsakerna till detta flera. En orsak kan vara allergi och

överkänslighet med symptom som ständig klåda. Den allergiutlösande faktorn är ofta svåridentifierad. Alopecia är en autoimmun sjukdom som ger fläckvist hårfall, drabbar framför allt - men inte bara - blå dobermann. Demodex och stafylokockinfektioner är andra orsaker till hudlidanden. Även hormonrubbingar som till exempel hyperthyroidism ger hudförändringar.

Att finna orsaken till ett hudlidande är ofta en tålamodskrävande och lång process och behandlingen beror naturligtvis på vilken orsak veterinären hittar. Det troligaste är att ärftliga faktorer spelar in vid hudlidanden.

Avelsrekommendationer: Att i avel aldrig använda hundar med hudlidanden med mer än att lidandet är utrett av veterinär och konstaterat ej ärftligt.

Hypothyreos (Underfunktion i sköldkörteln)

Hypothyreos är en allvarlig hormonrubbing som oftast drabbar medelålders tikar. Sjukdomen räknas in bland de autoimmuna. Symptomen som ofta kommer smygande är viktökning, trötthet, hudförändringar, frusenhet, fertilitetsproblem och många fler. Vi vet att dobermann drabbas liksom flera andra raser. Hur utbredd sjukdomen är är okänt. Många kan drabbas lindrigt vilket kan göra att de aldrig diagnostiseras. Drabbade hundar måste medicineras livet ut. Blodprov kan säga om hunden är drabbad, det kan dock inte säga hurvida hunden kommer att bli drabbad i framtiden eller ej.

Avelsrekommendation:

I avel aldrig använda hund med sköldkörtelrubbing. Vid symptom som kan tyda på hypothyreos eller om hunden har nära släktingar med denna sjukdom, ska hunden testas innan den paras.

Andra sjukdomar utan specifika avelsrekommendationer mer än att sjuka eller misstänkt sjuka djur inte ska användas i avel:

Spondylos

Spondylos innebär att det bildas broar mellan kotor i länden vilket kan orsaka att nerver kommer i kläm. Detta orsakar smärta och neurologiska problem. Många hundar kan dock ha spondylos utan att visa några symptom alls.

Kronisk leversjukdom/Dobermannhepatit

Orsak och arvs gång okänd. Drabbar oftare tikar än hanar. Säker diagnos är ofta svår att ställa men symptom ihop med blodtester ger en bra bild. I t ex Finland blodtestas alla avelsdjur. Utbredningen av sjukdomen i Sverige är okänd men man misstänker att många dobermann kan ha sjukdomen utan att visa kliniska symptom. När sjukdomen utvecklats så att den ger synbara symptom, leder den till döden. Typiska symptom är ökad törst och urinering, minskad aptit, avmagring och ansamling av vätska i buken.

v Willebrands sjukdom, vWs

En form av ärftlig blödersjuka som finns hos många raser, bland andra dobermann. Symptomen kan variera mellan individer, men drabbad hund kan visa normal till förlängd blödnings tid. Blödningsarna blir i regel mindre med åldern och hundar med mild form av vWs kan leva ett nära normallångt liv. Sjukdomen, och även anlagsbärare, kan påvisas med blodtest. I många länder testas avelshundar, det är dock ovanligt i Sverige. Sjukdomen är vanlig på dobermann i USA och den verkar även vara det i Europa. Vi har inte information om att hundar i Sverige drabbats av sjukdomen, vilket inte utesluter att det kan finnas enstaka exemplar. Vi ser det inte som nödvändigt att införa allmänt krav att testa Svenska hundar så länge inte läget förändras.

Magomvridning

Magen vrider sig och täpps till så att gas samlas i magsäcken. Omedelbar veterinärvård är nödvändig om hunden ska överleva. Orsaken är både anatomisk och miljöbetingad. Raser med djup bröstorg, som dobermann, är i riskzonen att drabbas. Utfodring i samband med ansträngning kan också vara en utlö-

sande faktor. Det finns fler utlösande faktorer, alla är inte kända.

Panostit (växtvärk)

En smärtsam sjukdom hos unga hundar av stora snabbväxande raser. Framför allt de långa rörbenen angrips och hunden drabbas av hälta som kan vandra runt till olika ben. Drabbar hundar mellan några månader och ibland ända upp till 2.5 års-åldern. Orsaken till sjukdomen är ännu okänd men drabbade hundar blir helt återställda när sjukdomen läkt ut. Det är okänt om panostit är ärftligt, men det finns idag ingen anledning att avråda från avel på hundar som under sin uppväxt lidit av panostit.

FUNKTION/Mentalitet

Dobermannens mentalitet har högsta prioritet. Enligt rasstandarderna ska dobermannen vara *en vänlig och fredlig hund med ett måttligt livligt temperament, skärpa och retningsströskel. Den ska ha god följsamhet, arbetsglädje och prestationsförmåga och vara orädd och självsäker.*

Dobermannens MH-profil visar att den på kontaktmomenten ligger under den genomsnittliga bruks-hunden. En enkätundersökning bland dobermannägare visade att många upplever sin dobermann som reserverad mot människor. Då tillgänglighet är en nyckelegenskap för att hunden ska accepteras och själv må bra i dagens samhälle, är det av stor vikt att denna egenskap förbättras.

MH-medelvärdet på skott ligger för dobermann på 1,7. Då skottfasthet är en så viktig egenskap såväl för bruks/tjänstehunden som i vardagen bör den siffran minska.

Målsättning: Att komma närmare den önskade rasprofilens siffror 4 på samtliga kontaktmoment samt 1 på skott.

Avelsrekommendationer:

Ingen avel ska bedrivas med hundar som har problem med sina relationer till människor. Ej heller skottberörda/skotträdda hundar

Strategi:

I avel ska endast användas hundar som har **högst en** 2:a på MHts kontaktmoment (1A 1B 1C 8E) alternativt godkänd korning.

I avel ska endast användas hundar som har högst siffran två på MHts skottmoment alternativt godkänd korning.

Att hunden »klarar« MH-siffror och korning innebär inte automatiskt att hunden därmed har en lämplig mentalitet. Det är uppfödarens ansvar och skyldighet att se sin hund som den är, även om den »formellt« uppfyller kraven.

BRUKS

I Sverige, liksom på många andra håll i världen, har dobermann idag framför allt etablerat sig som sällskaps- och showhund. Betydligt fler dobermann kommer till utställningar än till bruksprov även om det finns ett antal som syns i bruks- tjänste- och lydnadssammanhang. Ungefär 80-90 individer deltar i olika bruksprov varje år, då framför allt i spårgruppen.

Det är viktigt att en hunds förmåga prövas utifrån det den är skapad för och det är önskvärt att fler dobermann kommer ut på olika bruksprov och i tjänst.

Målsättning: Att få fler brukshunds/tjänsteförare att välja dobermann

Strategi: Ett sätt för dobermannklubben att stimulera dobermannägare att låta pröva sina hundar i bruksarbete är att arrangera ett rasmästerskap i bruks varje år. Vi kan göra PR för de ekipage som tävlar bruks.

FUNKTION/exteriör

En dobermann ska ha en exteriör som uppfyller kraven på en arbetande, hållbar brukshund. Överdrifter åt något håll är alltid fel.

► Viktigt är att dobermannens fram- och bakställ är välvinklade. En väl vinklad front och ett väl vinklat knä tål mer påfrestningar än ett rakt. Ett dåligt vinklat knä drabbas lättare av skador på led- och korsband. Det som särskilt ofta brister hos dagens hundar är fronten. Vi har idag en hel del hundar med hyfsade vinklar bak men som är alltför raka fram. Det är viktigt för hundens rörelseschema att det finns balans mellan vinklarna fram och bak.

Andra exteriöra saker att tänka på:

► Könsprägeln är otydlig på många hanhundar

► Huvudet ska vara kilformat med utfyllt nosparti och kraftiga käkar, såväl över- som underkäke (många är alltför dåligt utfyllda under ögon och får ett snipigt nästan främmande uttryck.).